

N æ n s o m t

f o r n y e t

Tre hjem – et parcelhus i Trørød, et rækkehus fra 1890 i Komponistkvarteret og en lejlighed på Christianshavn – viser, hvordan velovervejede greb, genfundne originaldetaljer og kærlighed til materialer kan føre boliger videre med respekt for historien og blik for stemning

Sofaen er af Hans J. Wegner, bordlampen er fra Heiberg med skærm fra Le Klint, safaristol fra Aage Bruun og Søn, loftslampen er italiensk vintage fra 50'erne, og maleriet er af Carolina Bellachi.

“Husene er kun til låns”

MED RESPEKT FOR KOMPONISTKVARTERETS HISTORIE OG EN ARKITEKTS BLIK HAR NINA CLEMENT OG HENDES MAND, KRISTIAN CLEMENT INGVARTSEN, FØRT ET RÆKKEHUS FRA 1890 VIDERE IND I NUTIDEN, MEN OGSÅ GENFUNDET OPRINDELIGE DETALJER – FRA KØBENHAVNERGRØNNE VINDUER TIL GÅRDFLISER

Nina Clement og hendes mand, Kristian Clement Ingvartsen, brugte lang tid på at finde det rigtige hus. De ledte især grundigt blandt rækkehusene i Komponistkvarteret på Østerbro, da de drømte om at bo i en byggeforening, hvor der hersker et særligt fællesskab.

Flere af husene, de besøgte, havde været igennem omfattende renoveringer. Originale detaljer var forsvundet, og det var ikke muligt at bringe husene tilbage til deres oprindelige udtryk.

“De havde mistet meget af deres sjæl,” fortæller Nina Clement, der er arkitekt og medstifter og partner i tegnestuen ACT Architects.

Da de endelig fandt huset, forelskede de sig øjeblikkeligt. Et ældre ægtepar havde boet der siden starten af 70'erne, og de havde passet godt på huset.

“Alt var bevaret. Det var deres tilgang. Der var virkelig mange historiske spor, man kunne læse direkte i huset.”

Det var de aftryk af historie og detaljer, som vægmaleriet i gangen og små glaspazier over døre, de faldt for. Det hænger sammen med Clements interesse som arkitekt: at forstå huse og bo i det på dets præmisser – og ikke sine egne.

“Det tilføjer meget livskvalitet at bo i et byggeri med historie og sjæl,” siger hun.

Dermed ikke sagt, at de havde tænkt sig at flytte ind, præcis som huset var. De havde planer om at renovere – men det skulle ske på den oprindelige arkitekturs præmisser.

“Vores proces har handlet om at bevare så meget som muligt, men også om at skabe et hjem, hvor vi kan føle os hjemme. En vigtig præmis har været ikke at ødelægge noget, men at overtage huset og give det videre i en endnu bedre stand – uden at forringe det eller fjerne fremtidige muligheder.”

Intet køkken-alrum

At fjerne eksisterende vægge er ifølge Clement et godt eksempel på, hvordan man kan komme til at forringe et hus for fremtidige ejere.

“Det er let og fristende at vælte vægge for at få mere lys og rummelighed. Men i sådan et hus som vores fjerner man både fleksibel anvendelse af huset samt muligheden for, at huset igen kan bruges af flere familier, som det historisk set har været. Og dernæst mister man de fine detaljer, der er forbundet med rummenes originale form, for eksempel stukgesims, paneldetaljer, dørudsmykninger og skæve vinkler, der alt sammen er med til at give huset sjæl.”

Da parret overtog huset, gav de tidligere ejere dem en bog med titlen “Husene er kun til låns”.

“Det synes jeg er en fin fortælling og påmindelse om, at man har et stort ansvar over for huset. Vi bor her måske i en årrække, men der kommer nogen efter os. Den kvalitet, der ligger i husets fleksibilitet, skal andre familier med forskellige sammensætninger også have glæde af fremover.”

Blå bog

• NINA CLEMENT, 36 ÅR, ARKITEKT, MEDSTIFTER AF OG PARTNER I ACT ARCHITECTS, UDDANNET ARKITEKT FRA AALBORG UNIVERSITET. BOR PÅ ØSTERBRO SAMMEN MED SIN MAND OG DERES SØN.

Skrivebordet er af Hans J. Wegner, stolen af Charles Eames, pendel af Vilhelm Lauritzen, bordlampe af Kaiser Idell og gardiner fra &Drape – som i resten af huset.

Arkitekten, der har tegnet den oprindelige arbejderbolig, har tydeligvis haft grundige overvejelser om proportioner på leverum som stue, soveværelser og køkkener, fortæller Nina Clement. Så dem ser hun ingen grund til at ændre på. Hun påpeger, at selvom levestandarden er anderledes i dag end for 100 år siden, har vores liv ikke ændret sig så markant, at vi ikke kan undvære kæmpestore køkkener, stuer og soveværelser. I hvert fald i rækkehuse som Clements.

“Zonernes opdeling fungerer godt og bevarer husets karakter. Man bør grundigt overveje, om man ønsker at bosætte sig i et gammelt hus, grundet den respekt, det kræver for dets historie. Hvis man ønsker sig et helt moderne hjem, synes jeg, man bør vælge et nybyggeri. Byen vokser, og den gamle arkitektur bliver procentuelt mindre, så det er vigtigt at bevare og værne om den kerne, der findes.”

Limede tæpper og nedhængte lofter

Clement indledte renoveringen med at tegne planer og idéer til de løsninger, hun ønskede at gennemføre. Hun skrev familiens behov ned og kiggede på fremtids-scenarier: Hvordan kan fremtiden udvikle sig, og hvordan kan huset leve op til det uden et efterfølgende renoveringsbehov eller behov for fraflytning?

Et godt eksempel var køkkenet. Hvordan kunne hun tegne et nyt køkken, der fungerer efter dagens behov, samtidig med at det ikke overtager plads fra spise-stuen, der ligger ved siden af køkkenet.

“Hvis man udvider, fjernes funktioner i andre rum. Alle de oprindelige bindinger har vi forholdt os ærligt til, og derfor har vi måtte gå på kompromis med en hel del ønsker i design af køkken og at åbne op til kip i husets andensal,” siger hun.

Da parret overtog huset, var det oprindelige plankegulv dækket af parketgulve, limede tæpper, og der var nedhængte lofter, der skjulte de oprindelige lofter. Det var svært at se, hvad der gemte sig, fortæller Nina Clement.

Da de fjernede alle lagene for at nå ind til det oprindelige, viste det sig, at der desværre var råd og borebiller i store dele af gulvplankerne.

“Det er sådan nogle overraskelser, man ikke kan vide på forhånd i gamle huse,” siger hun.

Desuden var el- og vvs-arbejdet fra en svunden tid – det hele trængte til udskiftning. I 1890 var en brændeovn husets eneste varmekilde, så radiatorerne var af gode grunde ikke oprindelige, så de blev også fjernet, og parret valgte at lægge gulvvarme under de nye plankegulve fra Dinesen, som de vurderede, var det bedste for huset med en levetid på 150 år.

Der er brugt lang tid på at skifte vinduer. Huse i byggeforeninger, som også findes i Humlebyen og Kartoffelrækkerne, har en høj bevaringsværdi, og derfor kræver

Det gamle vægmaleri fra 1916 i opgangen blev nænsomt rensat og bevaret under renoveringen. Revnerne er stadig synlige – “et spor af husets alder, som vi har valgt at lade stå,” siger Nina Clement.

udvendige ændringer godkendelse, hvilket husets daværende vinduer ikke levede op til. De var ikke originale eller særlig godt vedligeholdt, så Nina Clement og Kristian Clement Ingvarsen udskiftede dem med nogle, der var designet efter arkitektens oprindelige tegninger. Der var usikkerhed omkring, hvilken farve de havde haft udvendigt, men parret fandt mørkegrønne malingrester i vindueslysningerne, hvilket tydede på, at de oprindeligt var mørkegrønne. Derfor gik de med den klassiske københavnegrønne farve, som også ses på andre boliger i byen fra samme tidsperiode.

Det handler om at bygge videre

I husets lille baggård lå farverige fliser med et sydlandsk mønster, som de fik fortalt, var de originale. Flisemønstret er karakteristisk for københavnske baggårde fra perioden i år 1900, men på grund af flisernes store format, der afviger fra tidsperioden, har de brugt lang tid på at researche sig frem til en endelig dom. Det er endnu ikke lykkedes at finde klare beviser på, at de er født med huset. Nina Clement har sin tvivl på grund af størrelsen, men uanset hvad havde fliserne mange år på bagen. De lå skævt, flere var knækket, nogle var dækket af cement, og de fleste var så beskidte, at mønstret næsten var usynligt.

Parret tog dem op, rensede dem og genlagde dem. I stedet for at prøve at finde nogle nye fliser i samme stil til at udfylde hullerne efter knækkede fliser, skabte de en ramme af tegl omkring fliserne. Flere af de ødelagte fliser blev også genbrugt og sammensat så godt som muligt.

“At de er lidt ødelagte, tilføjer bare charme. Det har været en af de bedste beslutninger at bevare de gamle fliser, der i sommerhalvåret giver os følelsen af at være på ferie i Italien,” siger Nina Clement.

For hende er det vigtigt, at man i sin renovering tilpasser sig udtrykket i hele det område, man bor i, og har respekt for, hvordan de omkringliggende huse ser ud.

“Hvis man tilføjer noget nyt, som ikke passer ind, vil hele kvarteret miste værdi – det er et egoistisk valg, som kan ødelægge meget for et område,” siger hun.

“Vores hus rækker langt ud over en enkelt generation, og vi skal give det videre i god stand. Det handler om at bygge videre på huset – ikke tage fra det.” —

Køkkenet er snedkeret af Handcrafted Interior. Spisebordet er hjemmelavet med bordplade i douglasplanker og stel i egetræ fra Moebe. Spisebordsstole af Arne Jacobsen, pendler af Vilhelm Lauritzen, spots fra Thorup Copenhagen. Vasen i køkken er af Tage Andersen.

